

PRACA

EKSPEDIENTKĘ oraz dziewczynę mającą ukończone 18 lat jako pomoc do pracowni, niepalącą — zatrudni cukiernia, Marian Woźniak, Kraków, ul. Solskiego 5, g-70211

MASZYNE dziewiarską dwuplytną nr 5 — sprzedam, Oferty 70970 „Prasa” Kraków, Wiślna 2.
PARKIET dębowy — sprzedam, Oferty 71010 „Prasa” Kraków, Wiślna 2.

PRACOWNIK naukowy poszukuje garsonery. Tel. 34-25-67, wieczorem. g-71138
POKÓJ superkomfortowy z osobnym wejściem wynajmę studentkom. Oferty 71182 „Prasa” Kraków, Wiślna 2.

SPRZEDAM dom jednorodzinny w Skawinie. W rozliczeniu może być garsoniera własnościowa. Oferty 70590 „Prasa” Kraków, Wiślna 2.
KRAKÓW — rozpoczęta budowa domu pełnią sprzedam. Oferty 71041 „Prasa” Kraków, Wiślna 2.

tygodniowy program TV
Piatek
16.00 Dla młodych widzów: Encyklopedia TDC — Wielka niebieska kula
16.30 Dla dzieci: Piątek z Pan-kracym

NAUKA

ANGIELSKIEGO uczyć indywidualnie metodą laboratoryjną. Mgr Zabrzeżski, tel. 22-53-91. g-71408

KURSY zawodowe

kelnerów, bufetowych
palaczy c.o.
kroju i szycia I i II stopnia
dziewiarstwa ręcznego
rolnicze dla działkowiczów
kwalifikacyjne
w różnych zawodach
oraz
złeczone przez zakłady pracy (BHP i inne)
organizuje
KSP „Oświata” w Krakowie
Informacje i wpisy:
Kraków, ul. Mazowiecka 29, tel. 33-34-72, 33-94-23

MATRYMONIALNE

„KAROLINA” kolarzy małżeństwa. Oferty zagraniczne dla Pań. 32-600 Oświęcim, skrytka 6. g-68912

SYTUOWANA, kobieta, mieszkanie własnościowe — pozna uciążliwego, zaradnego i energicznego partnera życiowego, lat 35-45, powyżej średniego wzrostu, wykształcenie minimum średnie, najchętniej posiadającego samochód, przysięgam przetrwać życie ciekawie, niebanalnie, zdecydowanego na małżeństwo. Fotoferty (z podaniem daty urodzenia i numeru rejestracyjnego samochodu): „Prasa” Kraków, Wiślna 2, dla nr 70954.

SAMOTNY, wolny, lat 50, wysoki, abstynent, pracujący, materialnie niezależny, mieszkanie poza Krakowem, dziecka — pozna uczciwą pracującą panią, do lat 42, może być z dzieckiem. Cel matrymonialny. Oferty 71037 „Prasa” Kraków, Wiślna 2.

KUPNO

MASZYNE do szycia walzkowa, nadająca się do naprawy — kupię. Tel. 44-07-22. g-71087

FORTEPIAN, pianino — kupię. Oferty 71215 „Prasa” Kraków, Wiślna 2.

NOWA pralka automatyczną — kupię. Tel. 33-15-58. g-71311

WANNE 1 m — kupię. Oferty 71337 „Prasa” Kraków, Wiślna 2.

CZTERY opony do Fiata 125 oraz zamrażarkę domową — kupię. Tel. 44-90-47. g-70628

STARY aparat Leica — kupię lub zamienię na Minolta. Oferty 69699 „Prasa” Kraków, Wiślna 2.

BONY PeKaO — kupię. Tel. 33-38-36. g-70921

SPRZEDAŻ

ZASTAWA 1100 po remoncie nadwozia, części zamienne i ogumienie, sprzedam. Tel. 66-30-19 od godz. 18.
SPRZEDAM pawilon gastronomiczny w miejscowości nadwiślańska „Debiłki”, nie wykonany. Wiadomość: Kraków, ul. Dzierżyńskiego 89/12.

WARTBURG 353 W, listopad 1982 — zamieniam na Poloneza. Warunki do uzgodnienia. Tel. 55-55-48, od 17-tej.

PEKINCYKI — sprzedam. Nowa Huta, os. Słoneczne 14/70. g-70160

WYŻŁY niemieckie szorstkowiase — sprzedam. Tel. 33-83-43. g-70496

UŻYWANA karoseria i tylna szyba Zastawy, tylna szyba 126 p, przyczepe motocykla Jawa CZ — sprzedam. Tel. 22-86-16. g-70518

SAMOCCHOD Nysa 522 — sprzedam. Wiadomość: tel. 55-02-19. g-70600

NIERUCHOMOŚCI

PARCELE budowlaną lub stary dom w gminie Mogilany — kupię. Do zamiany mieszkanie w Krakowie-centrum. Oferty 71458 „Prasa” Kraków, Wiślna 2.
SPRZEDAM dom superkomfortowy. Kraków, tel. grzeźnościowy 37-40-43. g-71089
CMIELÓW — dom, ogród, zamienie na mieszkanie w Krakowie (także kwaterunkowe). Tel. 66-58-67, g-71298

MIEJSKIE PRZEDSIĘBIORSTWO ZIELENI w Krakowie, ul. Lubicz 23, ZATRUDNI

Z-CĘ GŁÓWNEGO KSIĘGOWEGO
KIEROWNIKA DZIAŁU KSIĘGOWOŚCI
SPECJALISTÓW DS. KSIĘGOWOŚCI
SPECJALISTÓW DS. ZAOPATRZENIA
KIEROWNIKA SEKCIJ PIĘLEGNACJI DRZEW
INSPEKTORA DS. ROZLICZEN GRUPE
INWESTYCYJNO-REMONTOWEJ
INSPEKTORA DS. EKONOMICZNYCH
ABSOLWENTA WYDZIAŁU OGRODNICZEGO
AKADEMIĘ ROLNICZĄ
ABSOLWENTÓW ZASADNICZYCH SZKÓŁ OGRODNICZYCH DO PRACY W NOWO OTWIERANEJ SZKLARNI
MECHANIKÓW SAMOCCHODOWYCH
KIEROWCÓW
ŁADOWACZY
PILARZY
MALARZY POKOJOWYCH
OPERATORÓW CIĄGNIKÓW
ROBOTNIKÓW niewykwalifikowanych — kobiety i mężczyźni — z możliwością zatrudnienia w niepełnym wymiarze czasu pracy.

Uwaga absolwenci szkół podstawowych!

ZAKŁADY BUDOWNICTWA KOLEJOWEGO PKP w KRAKOWIE, ul. DZIERŻYŃSKIEGO 16a, ogłaszają WPISY do Zasadniczej Szkoły Zawodowej w Krakowie, w zawodach:
MURARZ, BETONIARZ
POSADZKARZ, FLIZIARZ
MONTER instalacji budowlanych
ELEKTROMONTER
SLUSARZ, SPAWACZ

LOKALE

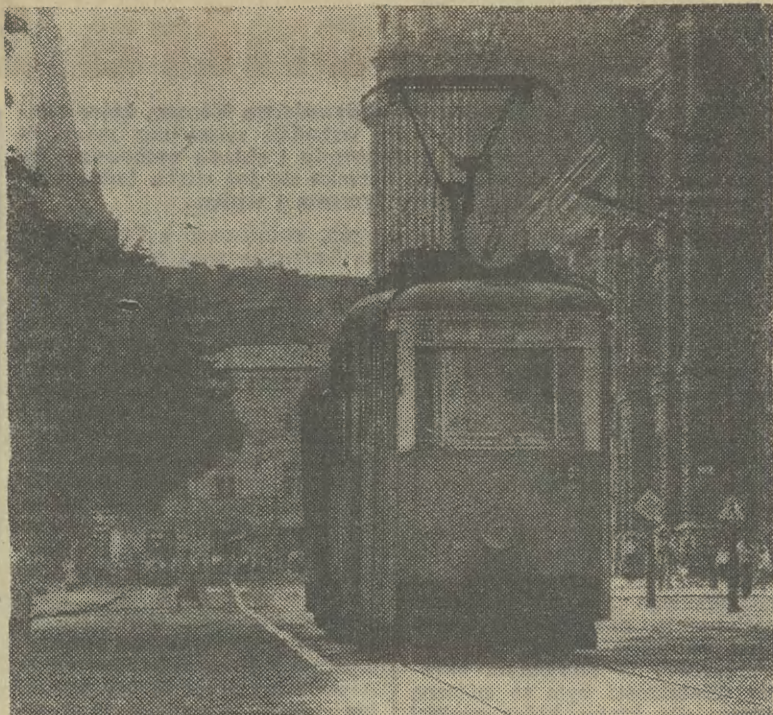
WŁASCIciel zakładu rzemieślniczego wynajmie mieszkanie. Gwarantuje dogodnie warunki finansowe. Oferty 71710 „Prasa” Kraków, Wiślna 2.

W opracowaniu

Mapa akustyczna Krakowa

Walka z hałasem i wibracją w krakowskiej aglomeracji należy również do istotnych problemów...

W wyniku współpracy nawiązanej przez Wydział Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej RN z Instytutem Wibroakustyki AGH...

Fot. JADWIGA RUBIŚ

O 4 rano w dniu wczorajszym ul. Basztową ruszyły tramwaje. O tej samej porze po przerwie tramwaj nr 2 zaczął jeździć ul. Rakowicką...

Tramwajami kursującymi w mieście powinniśmy „nacieszyć się” szybko, bo jak nam powiedziano w dyrekcji Trakcji Tramwajowej MPK...

wymiany wymagają rozjazdów oraz musi zostać uszczelnione przejście podziemne pod Dworcem. Elektromontaż przystąpi do kolejnego etapu prac...

Sładem naszych publikacji

Czy poprawia się obsługa w restauracji „Warszawianka”?

Z końcem lipca zamieściliśmy w „Echu” publikację pt. „Walory dobrej kuchni błędna przy złej obsłudze”...

pod każdym względem do wymagań kategorii I. Zorganizowano również naradę kierowników zakładów tej kategorii...

„Przykro czytać taką krytykę, mając przekonanie, że jest w tym słuszność. Z treści notatki zapoznano natchemiaszt wszystkich kelnerów...”

Dożynki w Zabierzowie

W najbliższą niedzielę w Zabierzowie na stadionie „Kmity” odbędzie się Wojewódzkie Młodzieżowe Święto Płonów...

Gościnnie w ariach

Na Scenie Operowej w Teatrze im. J. Słowackiego w dniu 4 IX br. o godz. 12.00 w operze „Halca” wystąpi gościnnie w partii Jontka solista Opery Bytomskiej Bolesław Pawlus...

Dni kolejarzkiej kultury

Środowisko kolejarzkie poszczycić się może bogatymi tradycjami kulturalnymi, których rozwój sięga daleko w czasie przedwojenne...

Modelarzy Kolejowych — „Parowóz”, „PKP w filatelistyce”, „Kolej w oczach dziecka” i in.

Niewątpliwą atrakcją dla społeczeństwa a szczególnie dla dzieci, będą kursy specjalne, dawno już na krakowskim dworcu nie widziane...

Szczególną wagę przykładają organizatorzy tegorocznych „Dni Kultury” do ochrony pomników związanych z historią Kolei...

W roku bieżącym Dom Kultury Kolejarza organizuje akcję kulturalną pn. „Dni Kultury Kolejarzy — Kraków 83”.

Z różnych stron miasta

W al. Krasińskiego, pomiędzy posesjami 24 i 24a jest duża dziura w jezdni. Doszło tam już do jednego tragicznego wypadku.

Dziwne zjawiska panują na Poczcie. Przepakowywana paczka, która przychodziła z zagranicy...

Pracy nie zabraknie dla nikogo

Biblioteka Ośrodka Kultury HiL służy nie tylko hutnikom

Biblioteka Zakładowego Domu Kultury Hutny im. Lenina powstała w 1950 roku. Początkowo jej patronem był Związek Zawodowy Hutników...

Obecnie księgozbiór biblioteki liczy 105 tysięcy tomów. Było więcej, ale niedawno przekazano 7 tysięcy książek Nowohuckiemu Centrum Kultury.

Kierowniczką biblioteki Aurelia Spyrtka, która niedawno przejęła te funkcje od wielce zasłużonej, dobrej znanej nowohuciańskiej Marii Butyer...

mieszkańców Nowej Huty. Przyjeżdżają tu studenci i znajdują książki, których na próżno szukali w śródmiejskich zbiorach.

W czytelni przy ul. Majakowskiej jest ponad 10 tysięcy tomów. Liczne roczniki czasopism, książki, wypełniają całe pomieszczenie.

Biblioteka ZDK, która obecnie przekształca się w bibliotekę Ośrodka Kultury HiL spełnia doniosłą funkcję.

Mimo że działa przy ZDK HiL,

biblioteka jest dostępna dla wszystkich. Z tej możliwości chętnie korzystają uczniowie nowohuckich szkół...

Obecnie biblioteka dzieląc będzie pomieszczenia z Klubem Seniora. Wypada sądzić, że konfliktów między tymi bardzo potrzebnymi placówkami...

Po wypadku na jednego?

Nowa ustawa przeciwalkoholowa zobowiązuje personel zakładów gastronomicznych do umieszczania na widocznym miejscu napisów...

Zmiana warty na Małym Rynku. Fot. ST. MAKAREWICZ

Sennik egipski, czyli lepiej nie pchać czarnych samochodów

Jeszcze kilka miesięcy temu, na wierzeniach w proceśni zarabiali ludzie mający dostęp do kserografów...

Notatnik krakowski

W NIEDZIELĘ: * 16 — Amfiteatr na Kozłównu — „Podgórskie lato 83” — występ grupy rockowej „Defekt”...

peranciego zespołu estradowego „Kamea”. A POZA TYM: * Interclub „ROTUNDA”, ul. Oleandry I zaprasza do dyskoteki...

* KDK „Pałac pod Baranami” ogłasza wpisy na kursy artystyczne: tańca towarzyskiego, haftu i koronkarstwa...

* Państwowy Teatr Ludowy w Krakowie wznowia swą działalność 3 IX o godz. 17.00 spektaklem „O krasnoludkach i o sierotce Marysi”...

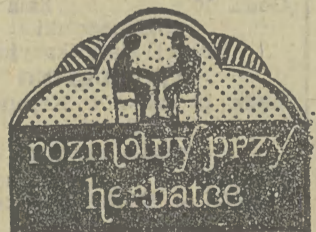
* Młodzieżowy Dom Kultury im. K. I. Gabczyńskiego w Krakowie, ul. Czackiego 11, tel. 66-67-52 przyjmie od dzisiaj zapisy dzieci...

* Młodzieżowy Dom Kultury im. K. I. Gabczyńskiego w Krakowie, ul. Czackiego 11, tel. 66-67-52 przyjmie od dzisiaj zapisy dzieci...

* Młodzieżowy Dom Kultury im. K. I. Gabczyńskiego w Krakowie, ul. Czackiego 11, tel. 66-67-52 przyjmie od dzisiaj zapisy dzieci...

* Młodzieżowy Dom Kultury im. K. I. Gabczyńskiego w Krakowie, ul. Czackiego 11, tel. 66-67-52 przyjmie od dzisiaj zapisy dzieci...

Logostour — nauczycielskie biuro podróży

— Mielicie sporo kłopotu z lokalem... — Dopiero w czerwcu br. otrzymaliśmy pomieszczenia przy ul. Czystej 1, gdzie obecnie znajduje się zarząd biura...

ganizować będziemy 7-dniowe wycieczki na Węgry na trasie Sarospatak — Budapeszt. W programie przewidziane jest zwiedzanie Sarospatak, Miskolca, Egeru, wycieczka do Tokaju i degustacja wina...

„Klubowe” czy „Caro”

Przemysł tytoniowy dba o swoich klientów — palaczy. Związczą ostatnio zostali oni poddani szczególnej opiece i trosce...

— Dziękuję za rozmowę. MARIAN SATALA

CZAS PRZESZŁY I PRZYSZŁY

DZIEJE
POWSZECHNE
I OSOBISTE

Dzisiaj naszą rubrykę „Dzieje powszechne i osobiste” powierzamy w całości wyjątkowemu autorowi, który doskonale potrafi dać świadectwo i jednym i drugim. Z okresu wyprawy wiedeńskiej zachowało się 30 listów króla Jana III Sobieskiego do żony, królowej Marysienki. Odnajdziemy w nich właśnie owe słynne wydarzenia, które tak chlubnie zapisały się w historii Europy i osobiste sprawy króla — jego radości i rozczarowania, dolegliwości i troski. Fragmenty listów cytujemy, wraz z przypisaniami i tłumaczeniami za wydaniem „Czytelnika” z roku 1962.

W Opawie 25 (VIII 1683) o pierwszej z południa.
(...) „Byliśmy też wczoraj w Raciborzu u p. grafa Obersdorfa w zamku; ale się jemu nie godziło nas częstować tylko z kamery¹ cesarskiej. Sama p. grafowa sprowadziła najmniej dwa trzydzieści, które siedziały z nami do stołu; (...) Graliśmy w karty przed obiadem; najstarsza jakaś i najszpetniejsza ograla mnie.

Lud tu niewymownie dobry i błogosławiający nam; kraj cudownie wesoły. Przybyło do nas ludzi niemało; osobiście jnp. wojewoda krakowski, który tu jest ze mną. Więcej damy pisać nie pozwalają, które mnie tu przyszły wzywać, lubom stanął w stodole na przedmieściu. Miasto tuteczne bardzo piękne i obronne. Dziś na noc idziemy za trzy mile jeszcze stąd pod same morawskie góry. Całuję zatem i ścisłam śliczności Wci serca mego jedynego. (...)”

¹ tj. ze skarbu.
Z gór Kalenber nazwanych, na których klasztor kamedulów, teraz spalony, nad obozem tureckim 12 IX (1683) o trzeciej przed dniem.
„Luboć też już teraz wierzyć by potrzeba, że pisać czasu nie masz i poczta nie wychodzi, aż jutro, i nie wiem, jako przechodzić będzie bo Tatarowie pewnie w tyle nas będą, atoli jednak abyś się Wę moje serce nie turbowala, odłożysz wszystko na stronę, oznajmuj, żeśmy już tu za łaską bożą stanęli nad obozem tureckim wczoraj przed wieczorem; dziś do południa da P. Bóg ostatek nadsięćmi. Wypisać nie podobna, co się tu z nami dzieje (...) po tak ciężkiej przeprawie dunajowej, gdzie się i mosty łamały, i wozów większa część brodów sobie szukać musiała (...)

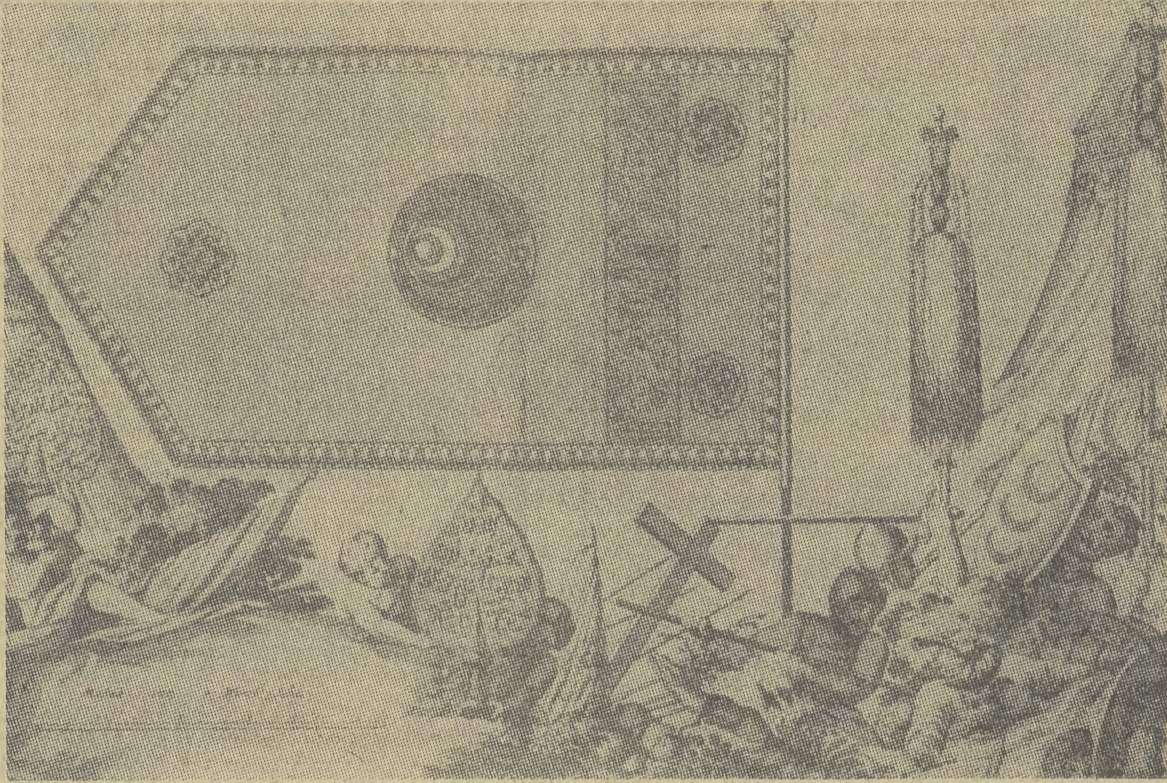
Po tej tedy przeprawie dunajskiej, o której wyżej nadmieniliśmy, przeprowadziliśmy się przez takie góry, żeśmy nie wchodzili albo nie wstępowali, mais nous avons grimpe¹. Począwszy tedy od piątku, nie jemy nic ani śpimy, ani konie nasze. (...) Komendant wiedeński widzi nas: puszczał rące i dźwił bity ustawicznie. Turcy zaś nie dotąd nie wczuli; tylko na skrzydło lewe tam gdzie książe lotaryński z saskim stoją pod murami klasztoru de la Camaldolie (i te mury nasi opanowali) wyprawił kilkadziesiąt chorągwi z kilką tysięcy janczarów, bronie pasu nad Dunajem. Jadę tam zaraz i dlatego kończę muszę, jeżeli tamtej nocy nie zrobili jakiego retranchement², co by było na nas niedobrze, bo ja ich stamtąd atakować myślę. (...) ¹ aleśmy się wspinali. ² ocańcowania.

W namiotach wezryjskich 13 IX (1683) w nocy.
Jedyna duszy i serca pociecho, najśliczniejsza i najukochańsza Marysienko!
Bóg i Pan nasz na wieki błogosławiony dał zwycięstwo i sławę narodowi naszemu, o jakiej wielkiej przeszłości nigdy nie słyszały. Działa wszystkie, obóz uszytek, dostatki nieoszacowane dostały się w ręce nasze. (...)

Wezry tak uciekał od wszystkiego, że ledwo na jednym koniu i w jednej sukni. Jam został jego sukcesorem, bo po wielkiej części wszystkie mi się po nim dostały splendory; a to tym trafunkiem, że będąc w obozie w samym przedzie i tuż za wezryem postępując, przedarł się jeden pokojowy jego i pokazał namioty jego tak obszerne, jako Warszawa albo Lubów w murach. Mam wszystkie znaki jego wezryjskie, które nad nim noszą; chorągiew mahometanśką, którą mu dał cesarz jego na wojnę i którą dziś jeszcze postawiłem do Rzymu Ojcu św. przez Talentego pocztą. Namioty, wozy wszystkie dostały mi się, et mille d'autres galanteries fort jolies et fort riches, mais fort riches, lubo się jeszcze sila rzeczy nie widziało. (...) Nie rzekniesz mnie tak, moja duszko, jako więc tatarskie żony mawiać zwykły meżom bez zdobyczy powracającym „żeś ty nie junak, kiedyś bez zdobyczy powrócił”, bo ten o zdobywa, w przedzie być musi. (...)

¹ i tysiąc innych drobniaków pięknych i kosztownych, ale to bardzo kosztownych.
W obozie pod wsią Szenau na gościńcu prešovskim nad Dunajem, mil trzy od Wiednia. (17 IX 1683)

„Przyjechał cesarz z samym tylko elektorem bawarskim, bo już saskiego nie było; kilkadziesiąt z nim kawalerów dworskich, urzędników i mini- (Dokończenie na str. 2)

Turecka chorągiew spod Wiednia wg „Theatrum Europaeum”.

Jerzy S. Łątka

POLAK-TUREK
DWA BRATANKI

Janczar turecki

Jeśli współczesny Turek zna jakieś polskie nazwiska, to na pewno wśród nich również „krala” Jana Sobieskiego. W Polsce przez turecki partner Sobieskiego spod Wiednia, wielki wezry, Czarna (Kara) Mustafa także jest postacią spośród Turków najbardziej znaną.

Często powtarza się błędne zdanie, że bitwa pod Wiedniem 12 września 1683 roku raz na zawsze złamała potęgę Imperium Osmańskiego. Jedna bitwa, nawet najfatalniejsza, nie łamie prawdziwej potęgi. Klęska pod Wiedniem w historii Porty Osmańskiej nie była wcale największą porażką.

Spod Wiednia Osmanowie musieli się już raz wycofać w 1529 roku i to za rządów Sulejmana Wspaniałego, najznakomitszego z osmańskich sultanów, a więc w okresie największej prosperity państwa. Prawda, że jego armia nie została wtedy rozbita. Ale największą bezsprzecznie klęską militarną Osmanów było rozgromienie ich przez wojska Tamerlana pod Ankarą w 1402 roku i wzięcie do niewoli sultana Bajezida. Zwycięzcy zamknęli go w klatkę i pokazywali ludowi. Zmarł w niewoli po roku. Mimo to pół wieku później jego wnuk Murad II odniósł największy militarny sukces — zdobył Konstantynopol, który od tej pory (1453) stał się stolicą państwa Turków osmańskich.

Ani dla Europy, ani dla Porty klęska Kara Mustafy pod Wiedniem nie była datą przełomową. Wojna toczyła się dalej, a w miesiąc później bitwa pod Parkanami dla „lwa z Lechistanu” Sobieskiego, o mało co nie zakończyła się jak bitwa w 1444 r. innego króla polskiego, Władysława, zwanego później Warnieńczykiem.

Spod Wiednia do Adampola — symbolu całkiem innej epoki polsko-osmańskich stosunków — droga była bardzo prosta. W II połowie XVII wieku Imperium Osmańskie nie było już takim państwem jak za czasów Sulejmana.

Kampanię przeciwko Habsburgom w 1683 r. podjęto właśnie z nadzieją, że będzie ona panaceum na wewnętrzne problemy. Wiedeń nie był

przyczyną późniejszej słabości Imperium, był już jej skutkiem. Mimo że Porta tę słabość starała się ukryć.

Przełomową datą dla kontaktów osmańsko-europejskich a przede wszystkim osmańsko-lechickich był rok 1699 — Pokój Karłowicki. Po raz pierwszy Porta zaczęła wycofywać się z „wyzwolonych” z rąk „giaurów” w czasie „świętych” wojen terenów. Zmienił się układ sił w Europie. Porta stawała się „chorym człowiekiem Europy”. Tak samo jak i jej rywalka Rzeczpospolita z podmiotu polityki środkowoeuropejskiej stała się przedmiotem. Pokój Karłowicki odkrył militarne i polityczne karty Imperium.

Od Pokoju Karłowickiego do Konfederacji Barskiej upłynęło 70 lat. Zaledwie, jeśli je mierzyć dziejami państwa. Dwaj dawni śmiertelni wrogowie, dwa rywalizujące ze sobą kulturowo i militarnie mocarstwa, muzułmańska Porta i chrześcijańska Rzeczpospolita stają się najlepszymi przyjaciółmi. Wnukowie Kara Mustafy, który od polskiego króla zebrał zdrowe bity wypowiedają wojnę Rosji w obronie polskich konfederatów, nazywaną przez historyków tureckich „Leh muharebesi” — wojną polską.

Ale nagła miłość Turków osmańskich do Polski a później Polaków do Porty nie miała wcale irracjonalnych przesłanek. Od czasów cara Piotra I jednym z najważniejszych celów dążeń rosyjskich carów było zdobycie Carogrodu (tak Słowianie nazywali Konstantynopol — Rzym chrześcijaństwa wschodniego).

Car był głową Cerkwi Rosyjskiej, i marzyło mu się „zjednoczenie” wszytkich chrześcijan wschodnich pod swoim berłem. Carowie swe dynastyczne prawa do Konstantynopola uzasadniali wiekami wynikłymi ze ślubu Iwana III z siostrzenicą ostatniego cesarza bizantyjskiego Konstantyna XI. Osmańscy sultanowie w pełni zdawali sobie sprawę z zagrożenia ze strony rosyjskich carów. Zrozumieli, że od utrzymania Polski zależy także ich los.

Rycerz polski

(Dokończenie na str. 4)

CZY
WIECIE
ŻE...

Jan III Sobieski był pierwszym królem polskim, który chodził w kontuszu. W dniu wiedeńskiego zwycięstwa miał na sobie niebieski sukieny kontusz, a pod nim biały jedwabny żupan.

Najmodniejszym fryzjerem za czasów króla Jana III Sobieskiego był mistrz Clairemont, sprowadzony z Paryża przez Marysienkę. Mistrz od razu stał się dyktatorem w sprawach kształtu głów warszawskich elegantek i żadna dama nie odważyła się pokazać w wielkim świecie bez koafiury jego pomysłu i wykonania. Clairemont dorobił się w Polsce sporego majątku, miał bowiem bogate klientki, a od jednej fryzury pobierał aż... 3 dukaty.

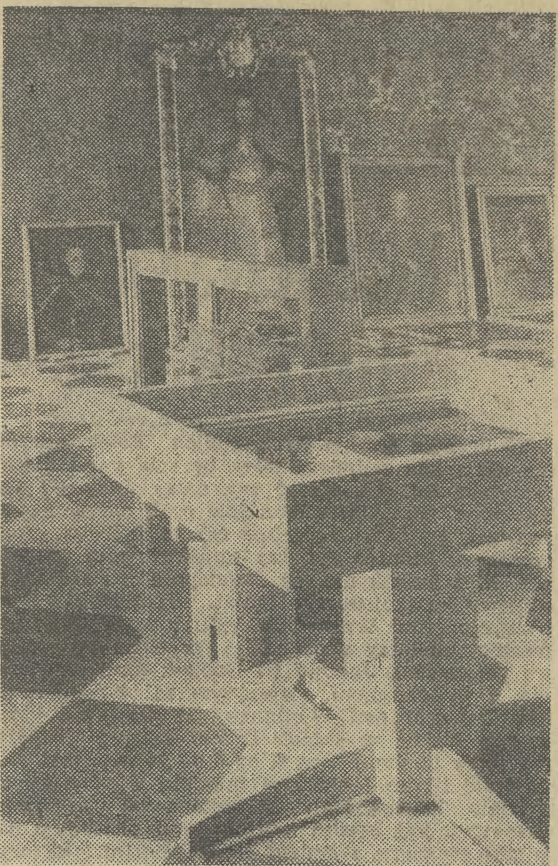
Ponoć Jan III Sobieski przesłał królowej Marysience... ziemniaki, jako rarytas cesarskich ogrodów w Wiedniu, z poleceniem hodowania ich w Wilanowie. Początkowo przyjęto je nieufnie, lecz wkrótce stały się modne i zięć nadwornego ogrodnika królewskiego, niejaki Łaba, zaczął je uprawiać w Nowolipkach zaopatrując w nową potrawę kuchnie zamożnych rodzin warszawskich.

Ulubioną potrawą Marysienki Sobieskiej był francuski omlet. Potrawa ta niezbyt smakowała polskiej szlachcie, toteż nie była popularna. Miłoś Marysienki do omletów znano jednak powszechnie, gdy więc w czasie podróży królowa zatrzymywała się na odpoczynek, w kuchni zaczynało przyrządzać omlet.

Pierwszą kawiarnię w Wiedniu otworzył Franciszek Kulczycki, który przebywając dość długo w niewoli tureckiej nauczył się nie tylko języka ale i poznał obyczaje wschodnie, a wśród nich sposób parzenia kawy; Kulczycki w nagrodę za przedarcie się przez pierścień wojsk tureckich i doręczenie Karolowi Lotaryńskiemu listu z wezwaniem o pomoc dla obłożonych pod Wiedniem wojsk cesarza Leopolda I — otrzymał od tegoż tytuł mieszczanina wiedeńskiego i plac pod budowę domu. Wybudował go wraz z kawiarnią, w której serwował prawdziwie turecką kawę. Cierpki i gorzki smak nie przypadł jednak do gustu wiedeńczykom. Kulczycki dodawał więc do niej mleko i miód. Białą kawę — na sposób Kulczyckiego — zaczęto też pić w Polsce, zastępując tylko miód cukrem.

W drugiej połowie XVII wieku uczone holenderski Krystian Huygens skonstruował zegar wahadłowy, uchodzący oficjalnie za pierwszy. Mało kto wie jednak, że wyprzedził go w tym Adam Adamady Kochański, matematyk, późniejszy bibliotekarz króla Jana III Sobieskiego.

„Na podstawie książki Tadeusza Rojka „Historia i historyjki”.

Przygotowania do wystawy na Wawelu.

*Mile tui Chypri, terra fertissima David,
Ut fieret Regni tutor inde salus.
Hostem contra faciem, Giteosq; furor,
Sermam cum Domini praelia immo gemitu
Unicus hic, qui Te Chypri pro mille tuetur,
Iamdiu Regis, sufficit vobis Tibi.*

SERENISSIMO, ET INVICTISSIMO
PRINCIPI,
JOANNI III.
Dei Gratia,
POLONIARVM REGI,
MAGNO DVCI LITHVANIÆ,
Ruffiæ, Pruffiæ, Mafouiz, Samogitiz, Liuo-
viz, Smolenciz, Kiouiz, Volhyniz, Podoliz, Po-
dlachiz, Seueriz, Czerniechouiz, &c. &c.
DOMINO, DOMINO CLEMENTISSIMO.

D Augustos dolores Tuos pertinet, MICHAEL Dux RADVILLVS, Orator Tuus Extraordinarius; post negotia Maellans, & immortales curas, lege æterna in ordinem mortis redactus, SERENISSIME, & INVICTISSIME REX. Sicut ille quidem, post oracula fidei, & obedientiz, apud Vaticanum fastigium nomine Tuo dicta; sed vocatis pro eo dolor, nulli magis loquitur, quam Regio cordi Tuos quod cum sit primum Republicæ viuent, vulnera eius delicatius sentit, & admittit profundius. Nec verò vultus aliud magis immane, quam cum Summi Viri & medio tollantur; quorum damna, nisi p.a. omnibus magis sentires, Pater Patriæ non esses; in cuius corde viscera omnium viuunt. Vixit in hoc corde Dux RADVILLVS, carus ex te, & maximo Regum amice dignus; sed tantò carior, quòd confanguineos in eo spiritus haberet, cum Augusta Sorore Tua cõmunes. Quidni ergo delectes ò REX! quidni damnum hoc p. limes? quod vlt; ad trabeas Tuas Regales pertingit. C'pabàs quidem, vultum illum, & animum completis; qui Te coram Orbis facie tulerat, tam genuina maie-

„Justa Parentalia” — mowa na cześć Jana III Sobieskiego, Kraków 1681.

Ze zbiorów Biblioteki Czartoryskich w Krakowie.

Portret Marka Mateczyńskiego, wojewody ruskiego, uczestnika kampanii wiedeńskiej, przyjaciela Jana Sobieskiego. Polska po 1693 r.

Dwie wystawy, w dwóch różnych miejscach, w zasadzie odrębne tematycznie, chociaż związane z jedną rocznicą, 300-leciem odsieczy wiedeńskiej.

Wystawa wawelska „Odsiecz wiedeńska 1683 r.” jest przedsięwzięciem gigantycznym. Przygotowania do niej trwały trzy lata, półtora roku kwerendy czyli poszukiwania na terenie całej Polski interesujących obiektów. Efektem tych prac jest zgromadzenie 700 eksponatów pochodzących z muzeów, kościołów, klasztorów, bibliotek, archiwów i od osób prywatnych. Najwięcej przedmiotów pochodzi z Państwowych Zbiorów Sztuki na Wawelu i Oddziału Muzeum Narodowego im. Czartoryskich. Są też dzieła sztuki wypożyczone z muzeów zagranicznych, z Monachium, Dreźnie i Budapesztu. Odsiecz wiedeńska to zasadnicza część wystawy. Będzie ona jednak pokazana na tle szerszym, ogólniejszym. Obrazy militaria, tkaniny wschodnie i europejskie, rękopisy starodruku, złotnictwo meble, kartografia grafika będą zgromadzone w ośmiu salach Zamku Wawelskiego. Będą więc sale poświęcone ekspansji tureckiej, stosunkom Turcji O-

SOBIESKI I JEGO CZASY

tomańskiej z Polską i Europą w XVI w., konfliktów polsko-tureckich od bitwy pod Cecorą do bitwy pod Żurawnem. Kolejna sala prezentuje sylwetkę króla Jana III Sobieskiego, a następnie politykę europejskich mocarstw przed rokiem 1683, wojnę Turcji z Cesarstwem i samą odsiecz wiedeńską oraz pokój w Karłowicach i jego następstwa.

Ostatnia sala to triumf wiedeński i trofea, portrety polskich wodzów, zbroje husarskie, zdobyczne chorągwie tureckie, buńczuki, namioty. Wystawę, której scenariusz według założeń prof. Zdzisława Żygulskiego opracowali wraz z nim prof. Jerzy Szablowski, dr Magdalena Piwocka i mgr Jerzy Petrus otwarta zostanie 11 września* i be-

dzie dostępna dla zwiedzających do 31 grudnia tego roku.

Tyle o wystawie pierwszej, teraz słów kilka o drugiej. Mimo że ekspozycja w Muzeum Historycznym przy ul. św. Jana 12 dotyczy również króla Jana III Sobieskiego, nie temu bezpośrednio jest poświęcona. „Kraków w epoce Jana III Sobieskiego” — nazwa mówi sama za siebie. Komisarzem wystawy jest pan Stanisław Opaliński: „Chcielibyśmy pokazać przede wszystkim Kraków, jego ówczesny klimat i ludzi tamtej epoki”. Na wystawie będą więc obrazy i sztychy z widokiem miasta, portrety XVII-wiecznych władców, magnaterii świeckiej i duchownej, mieszczan, portrety pisarzy, naukowców, ludzi związanych z Akademią Krakowską. Będzie można obejrzeć przedmioty rzemiosła, głównie złotnicze, kaflarskie, ludwisarskie, a także tkaninę artystyczną. Wystawa obejmie również działalność ówczesnych drukarni. Ze względu na wiele cennych i unikalnych eksponatów obie wystawy stanowić będą wydarzenie kulturalne, którego nie powinno się pominąć.

KATARZYNA KIETA

Zdjęcia: STANISŁAW MAKAREWICZ

Zbroje piknierskie z XVII w. Ze zbiorów Muzeum Historycznego.

Dalmatyka z czerwonego aksamitu haftowanego srebrną nicią, wg tradycji dar Jana III Sobieskiego dla kościoła św. Anny.

Widok Krakowa z Strachowca przed 1618.

Stół z dekoracją ze srebrnej, trybowanej blachy związanej z Janem III Sobieskim. Wars. lat S. S. w. 1717.

Gdy Matejko w 1883 r. wystąpił z monumentalnym dziełem, miało właśnie...

Sobieski pod Wiedniem pędzla Jana Matejki.

Obraz był oglądany w Polsce tylko... pięć dni, Matejko chciał go bowiem przede wszystkim...

Reakcja papieża Leona XIII na wiadomość o darze była prawie natychmiastowa. 15 września...

„Milo nam było przyjęć obraz od Pana F. Jana Matejki w tamtejszym mieście Akademii Sztuk Pięknych...

Ceremonie przekazania obrazu wyznaczono na...

Przed stu laty Kraków niezwykle hucznie, barwnie i bogato obchodził 200. rocznicę odzyskania wiedeńskiej...

20 maja 1883

„Nader pomyślnych kilka odpowiedzi na zaproszenia Komitetu nadeszło właśnie. Księstwo Sapiehowie z Krasicy...

26 maja 1883

„Władysław Żeleński napisał tryumfalną kantatę na cześć zwycięstwa Sobieskiego, która w czasie jubileuszu zabrzmiał...

8 września 1883

Zamieszczono tego dnia w „Czasie” „Program zbiorowy uroczystości dwóchsetnej rocznicy zwycięstwa króla Jana III pod Wiedniem...

Dnia 12 września 1883:

„O godzinie 4 po południu wobec zaproszonych gości i delegacji przed kościołem N. Maryi Panny w Ryнку odsłonięciu pomnika...

Dnia 13 września 1883:

„O godzinie 3 po południu w Ogrodzie Strzeleckim odsłonięciu pomnika króla Jana III...

W ciągu uroczystości rozdawaną będzie między młodzież szkolną oraz lud zwiędający grób Jana III, książeczka pamiątkowa...

Józef Dużyk

DAR MATEJKI

Niewiele dzieł polskiego pędzla może poszczycić się takim miejscem i otoczeniem, w jakim znalazło się płótno Jana Matejki „Sobieski pod Wiedniem”...

dzień 16 grudnia. Ponieważ dar miał być złożony w imieniu całego narodu, projektowano udział w delegacji przedstawicieli różnych stron rozdartej Polski...

Matejko otrzymał z rąk Leona XIII krzyż komandorski orderu Piusa IX. Wreszcie papież rozpoczął dokładne oglądanie obrazu...

Gdy Leon XIII spotkał się powtórnie z członkami delegacji w dniu 18 grudnia, przyrzekł, że „obraz jako dar narodowy polski, jako pamiątka Sobieskiego, Matejki i dzisiejszej chwili...”

I tak się stało. Malarz wymazywanego z map Europy narodu uzyskał stałe miejsce w jednym z największych i najwspanialszych muzeów świata.

11 września 1883:

„W Synagodze izraelitów postępowych w d. 13 bm. o godz. 5 po południu odbędzie się uroczyste nabożeństwo na cześć Jana Sobieskiego III króla polskiego”.

12 września 1883:

„Nadszedł wiekopomny dzień. O godzinie 9-ej zrana Zygmunt z Wawelu wzywał na nabożeństwo żałobne do Katedry królewskiej. Deszcz ulewny, który padał przez noc ustał...”

13 września 1883:

„Pierwotna wiadomość, że w Warszawie robiono trudności paszportowe chcącym wyjechać na uroczystości krakowskie, okazała się mylną z małymi wyjątkami.”

14 września 1883:

„Pierwotna wiadomość, że w Warszawie robiono trudności paszportowe chcącym wyjechać na uroczystości krakowskie, okazała się mylną z małymi wyjątkami.”

Natomiast zakazano wszystkim dziennikarzom warszawskim wszelkiej wzmianki o jubileuszu odzyskania wiedeńskiej, tak dalece, że nawet nazwisk Sobieski, Matejko, nawet mistrz Jan w tych dniach wymieniać nie wolno.

Wystawa „Jana III pod Wiedniem” Anczyca jest jedną z najświetniejszych i najdokładniejszych historycznie, jaką kiedykolwiek widział Kraków. (...)

II KOLEKCJO-NERÓW

WIEDEŃSKA ROCZNICA

W licznym gronie krakowskich kolekcjonerów nie znalazłem żadnego, który by swą pasją kolekcjonerską uczynił postać czy czasy Jana III Sobieskiego. Owszem, kilkanaście osób ma w swych zbiorach pamiątki związane czy to z osobą króla, czasów w których żył, czy samą odsieczą wiedeńską...

WITOLD GRZYBOWSKI

POLAK - TUREK

(Dokończenie ze str. 1)

Niestety „wojna polska” wykazała dalsze osłabienie Turcji. Nie miała żadnego wpływu na los Rzeczypospolitej.

Sprytne dyplomacja Prus skierowała zainteresowanie Rosji oraz Austrii, mającej apetyt na osmańskie Balkany, w innym kierunku...

Zniknięcie Polski z mapy Europy spowodowało dalsze zbliżenie interesów politycznych Polaków i Porty.

Podległa Paryżowi Agencja prowadzona przez pisarza i działacza emigracyjnego Michała Czajkowskiego (wydawcy jego utworów uścisnęli mu nazwisko na Czajkowski) nie przetrwałaby nawet tygodnia bez poparcia Turków.

Legenda Adamopla spełniała podwójną rolę. W Turcji opowiadano o mieszkańcach tej wsi dzielnych Polakach i nieprzejednanych wrogach Rosji, która coraz bardziej zagrażała Turcji, Polakach - bezinteresownych przyjaciół Osmanów.

Wież ta, nosząca urzędową nazwę Polonezów (Polska Wieś) w zmienionej już wprawdzie formie istnieje do dziś. Moim zdaniem dobrze, że swoim istnieniem przypomina polsko-osmańską współpracę w XIX wieku, a nie wojny między Rzeczpospolitą a Portą w wieku XVII.